

En debat, der er mere end blot for og imod

Det har ingen værdi at debattere, hvis vi ikke er kloge nok til engang imellem at lade nogen være klogere end os selv. Når vi f.eks. diskuterer dødshjælp, kommer meninger nemt til at fylde mere end viden.

Kronik

JACOB BIRKLER

etiker, ph.d., fhv. formand, Etisk Råd

MICKEY GJERRIS

teolog, ph.d. i bioetik, lektor i bioetik, Københavns Universitet

I Danmark debatterer vi på livet løs. Ytringsfriheden og adgangen til sociale medier sikrer, at alle kan komme til orde. Derfor er det ikke overraskende, at debatten ofte handler mere om debatten selv end de emner, som er til debat. Vi taler om tonen i debatten, hvordan den har ændret sig, og hvor den flytter sig hen.

Men mest af alt taler vi om værdien af debatten, og hvor vigtigt det er, at vi tager den. Alligevel vil vi tillade os at smide lidt malurt i bægeret her midt i den store debatfest og gøre opmærksom på, at en debat ingen værdi har i sig selv, hvis den blot handler om, at alle mener noget.

Hvis en debat skal have værdi og dermed både gøre os alle klogere og pege i retning af løsninger, som der er respekt, men ikke nødvendigvis enighed om, skal den bæres af argumenter og et solidt fælles vidensgrundlag i stedet for smarte onelinere og løst baserede formodninger.

Lad os se på et eksempel. I Danmark debatterer vi med mellemrum aktiv dødshjælp. Det har vi gjort i årtier. Det er en debat, som især blusser op, når en enkeltsag ender i medierne. Og så kører debatten og ikke mindst de mange udsagn om, hvor vigtig debatten er.

Men hvad sker der reelt?

Alt for ofte reduceres debatten til at handle om, hvad vi mener sådan helt generelt, og især hvor mange der antages at være for eller imod.

Bag de mange holdninger finder man stærke følelser, som dukker op gennem udbrud, der ofte handler om "værdighed" og "selvbestemmelse", indignation over, hvorfor vi stadig ikke har ændret dansk lov, og hvor vigtigt det er, at vi nu omsider får taget en saglig debat om spørgsmålet. Interessant er det at bemærke, hvordan det implicit antages, at resultatet af en saglig debat vil være en lovændring - og hvordan en debat, der ikke fører til dette, derfor mere eller mindre usagt kan karakteriseres som "usaglig".

Det er, set herfra, svært at se, hvem der egentlig har gavn af disse gentagne debatter. For på trods af den store enighed om, hvor vigtigt det hele er, så er det som oftest en debat, der aldrig får begyndt - og i hvert fald ikke gavner dem, som det ret beset handler om - de uafvendeligt døende.

Baseret på vores erfaring fra of-

fentlige debatter gennem 25 år og med smagsdommerkasketten trukket godt ned om ørerne vil vi hævde, at debatten slet ikke skal begynde med, hvad hver enkelt af os mener eller synes.

Vi bør begynde med det, vi ved, og det, vi ikke ved. Er der kendskab til den nuværende behandling og omsorgspraksis med de lovændringer, der har fundet sted? Er der viden om de erfaringer, vi kan høste fra lande, som har en anden regulering på området?

Hvis vi ønsker aktiv dødshjælp indført, hvilken praksis er det så reelt, vi ønsker? Hvem bør få muligheden, herunder børn, psykisk syge og demente? Er det læger, der bør udføre denne praksis? Hvad tænker de, der er tættest på beslutningen - de uafvendeligt døende?

Først når et sådan fælles vidensgrundlag er etableret, giver det mening at begynde diskussionen om for og imod. En diskussion, der også skal afklare, hvorfor det er, at man ønsker aktiv dødshjælp indført? Er det af hensyn til den oplevede livskvalitet hos de døende, eller er det en mere ideologisk betinget selvbestemmelsestanke, der ligger bag? Ellers diskuterer vi uden at vide, hvad vi reelt er uenige om?

Alle ønsker selvfølgelig aktiv hjælp til døende, men hvad er den allerbedste hjælp, når livet gør al-

lermest ondt? Ingen ønsker hverken smertehelvede, en uværdig død eller en alt for lang dødsproces - hverken for sig selv eller andre.

Men når det nu - bare som eksempel - faktisk set er sådan, at enhver habil patient kan frasige sig behandling, så er det vigtigt, at vi bliver enige om det, vi eventuelt er uenige om. For hvad er det, som vi ønsker skal være tilladt, som ikke er tilladt i dag? Hvem skal det være tilladt for? Hvem skal afgøre grænsetilfældene? Hvem er det reelt, vi ønsker at hjælpe eller ligefrem befri og for hvad?

Det er muligt, at vi ender med at

”

Når det nu - bare som eksempel - faktisk set er sådan, at enhver habil patient kan frasige sig behandling, så er det vigtigt, at vi bliver enige om det, vi eventuelt er uenige om. For hvad er det, som vi ønsker skal være tilladt, som ikke er tilladt i dag?

ændre vores lovgivning og dermed indføre andre og flere former for aktiv dødshjælp, end der er mulige i dag. Men det kræver i det mind-

ste en debat, som ikke blot handler om at være for eller imod. Aktiv dødshjælp er et fænomen, der dækker over en lang række forskellige situationer og muligheder, hvilket kræver en afklaring både af den viden, som er tilgængelig, og vores eget værdigrundlag. Ellers bliver det næppe til hjælp for dem, det reelt handler om.

I dag kan alle komme til orde. Vi tilskyndes til at ringe til programmer og skrive til aviser, stiller lydigt op foran journalisternes mikrofoner til voxpop på gågaden om alt fra corona-restriktioner til håndboldfiasko, og hvis der er lukket for adgang nogen steder, er der altid åbent på de sociale medier.

Men det har ingen værdi at debattere, hvis vi ikke tillader os selv at være kloge nok til engang imellem at lade nogen være klogere end os selv. Til at bruge chancen til at forstå vores fælles virkelighed bedre og blive klogere på vores eget og de andres værdier. En debat handler ikke om vinde.

Det er, på trods af mediernes dækning af det politiske liv, ikke en boksekamp. En debat handler ikke først og fremmest om at overbevise nogen om noget, men om at være overbevist om, at vi alle kan blive klogere undervejs. Deltagelse og inddragelse i vores demokrati betyder ikke, at man blot skal råbe sin holdning fra alle de tage, som

man passerer. Det handler om at fremføre videnskueligt og værdimæssigt gennemskuelige begrundelser for sine holdninger.

Derfor handler en god debat aldrig kun om vores adgang til debatten, men også om vores tilgang til debatten. Det handler ikke kun om at bringe en holdning til torvs, men om at gå til debatten med en vis ydmyghed over for egen uvidenhed. Kun på den måde kan vi alle gå fra debatten lidt klogere, end da vi kom.

Det handler ikke om, at nogle er eller skal optræde bedrevidende, men om, at der fra gang til gang er nogen, der ved mere end dig og mig - og det gør dem værd at lytte til. Og det handler om, at ingen sidder alene med den sunde fornuft, imens de andre er drevet af tåbelige forestillinger. Vi har alle et værdigrundlag, som vi bærer med os ind i diskussionen. Og jo tydeligere det fremstår, jo bedre kan vi debattere de fælles problemstillinger på en konstruktiv måde.

Så debatten bør ikke først og fremmest handle om meninger og holdninger, men om viden og værdier. Alternativt ender vi alle som bruskhoveder og brallerøve. Viden uden værdier er karakterløst, værdier uden viden er uden fundament. Men værst af alt er meninger uden viden og værdier - det er bare formålsløs støj.